

Windmolensyndroom

NRC Handelsblad 20-4-2013

Frau Ohnesorg (niet haar echte naam) is de buurvrouw van mijn tante en mijn tante woont in Duitsland. In de Eifel om precies te zijn. Het aanzien van die streek is in de afgelopen jaren drastisch veranderd. Want Duitsland is koploper als het gaat om windenergie en dat hebben de bewoners van de Eifel met eigen ogen kunnen zien. Op genereuze schaal zijn er in hun streek windmolens neergepland. Niet tot ieders tevredenheid. Frau Ohnesorg beweert bijvoorbeeld dat ze slecht slaapt, voortdurend misselijk is en zich permanent beroerd voelt sinds er op een open veld achter het dorp vijf windmolens staan. Ze krijgt veel bijval van de dorpsarts. Hij waarschuwt dat de infrasone geluiden van windmolens ziekmakend zijn. Het zijn trage geluidsgolven die je niet kunt horen, maar ze brengen het lichaam wel totaal uit balans.

Waar haalt de dokter dat vandaan? Vast uit het werk van de Amerikaanse kinderarts Nina Pierpont, die de term Wind Turbine Syndrome (WTS) muntte. Sinds haar gelijknamige bestseller van een paar jaar geleden is WTS *hot* in sommige delen van de VS en Duitsland. Op *YouTube* kun je daar fraaie staaltjes van zien. In een zo'n *YouTube*-filmpje treedt een dokter op als getuige-deskundige tijdens een bezwaarprocedure van bewoners tegen de komst van een windmolenpark. De dokter tegen de rechter: ik heb aan een voorname universiteit gestudeerd en weet veel van gezondheidsrisico's. En in het geval van windmolens is het klip en klaar. Want als mensen in de buurt van windmolens wonen, krijgen ze vaak klachten en die verdwijnen weer zodra ze naar een windmolen-vrije plek verhuizen.

Net als in Duitsland zal in ons land het aantal windmolens in de komende jaren behoorlijk toenemen. Dus valt te verwachten dat de Ohnesorgs zich ook hier nadrukkelijker zullen gaan manifesteren. Je ziet ze zo in een medisch praatprogramma zitten en het is een kwestie van tijd voordat er een patiëntenvereniging is.

In de aanloop daar naartoe is het verhelderend om kennis te nemen van een artikel dat binnenkort verschijnt in het tijdschrift *Health Psychology*. Het beschrijft een experiment van de Nieuw-Zeelandse onderzoeker Keith Petrie. Hij liet de ene helft van zijn proefpersonen eerst kijken naar een *YouTube*-filmpje waarin een patiënt als Ohnesorg de ellende van WTS in geuren en kleuren beschrijft. De andere helft keek naar een filmpje waarin een kritische deskundige zegt dat het allemaal meevalt. Vervolgens gingen alle proefpersonen naar een geluidsdichte kamer. Daar werden ze blootgesteld aan 10 minuten stilte en aan 10 minuten infrasone geluiden. Wanneer wat te horen viel, wisten de proefpersonen niet. Ondertussen vulden ze lijsten in waarop ook de symptomen van WTS prijken, zoals duizeligheid, oorsuizen en druk in het hoofd.

De proefpersonen die een Ohnesorg-achtige film hadden gezien, rapporteerden veel vaker WTS-symptomen dan degenen die een kritische film hadden bekeken. Het maakte daarbij helemaal niet uit of ze naar stilte of naar infrasone geluiden aan het luisteren waren. Het enige wat telde was of de onderzoekers hen de stuipen op het lijf hadden gejaagd met een verontrustend filmpje over infrageluid.

Zo'n experiment als dat van Petrie kun je zien als een lakmoesproef voor de herkomst van symptomen: zijn ze echt het gevolg van toxische blootstelling? Of zijn ze het resultaat van de bangmakerij die ontstaat als medische guru's en dolende patiënten elkaar vinden in een *nu-zal-ik-je-toch-eens-iets-vertellen* oorzaak?

Er zijn in ons land nog geen Ohnesorgs. Er zijn wel mensen die op haar lijken. Laatst las ik in een interview met iemand die zijn lamentabele leven toeschreef aan het moment dat zijn huis met PUR werd geïsoleerd. Even later kwam ik in *Medisch Contact* een artikel tegen over PUR. Ja hoor, schrijven de auteurs, PUR is een riskant goedje en het zou verboden moeten worden. Misschien hebben ze gelijk. Maar ik vond de empirie in het

artikel toch mager afsteken tegen de zwaailicht-retoriek. Geen harde cijfers. Geen experimenten à la Petrie, ofschoon dat met PUR eenvoudig te doen moet zijn. Wel heel veel anekdotiek over mensen die gebukt gaan onder klachten sinds ze hun PUR-woning hebben betrokken. Maar het is het soort klachten dat half Nederland buiten het vakantie seizoen ervaart: benauwdheid, concentratiestoornissen, spierpijn, en andere vage malaise. De andere helft heeft nergens last van, maar woont toch vaak in een PUR-woning. Dat komt door “sensibilisering”, schrijven de auteurs: de mensen mét klachten zijn gevoelig voor PUR. Het klinkt als een verklaring, maar is eigenlijk een omfloerste manier van zeggen dat je er niks van snapt en toch vast groot alarm wilt slaan.

Mijn tante vindt de windmolens oerlelijk, maar voor de rest heeft ze nergens last van. Frau Ohnesorg dus wel. Omdat, zegt de dokter, ze een voorgeschiedenis van migraine heeft. Mensen met migraine zijn namelijk “gesensibiliseerd” voor WTS. Nu zit Frau Ohnesorg dus opgescheept met migraine, windmolens én WTS. Zie daar mee eens vanaf te komen met zo’n paniekdokter.